

tomné s koncepci prípravy novej celostátni učebnice dejín štátu a práva socialistických zemí. Z ďalšej diskuse ohľadne tvorby druhého dielu celostátni učebnice pro dejiny štátu a práva na území ČSSR vyplynuly tyto závěry: vydání knihy co nejvíce urychlit, prozatím vyjít z dosavadního stavu a vyvarovat se situace, že by výuka tohoto oboru byla příliš decentralizovaná. Úvahy byly vedeny také o vydání nové učebnice obecných dejín štátu a práva. Tato potřeba však nebyla shledána jako akutní. Z plánovaných učebnic římského práva je v tisku rukopis z pera prof. Kincla a dr. Urfuse, na Slovensku má v roce 1989 vydat nakladatelství Obzor práci autorského kolektivu prof. Kincl, prof. Rebro a doc. Blaho.

V závěru se řešily některé personální a odborné výhledy oboru. Účastníci se rozloučili s tím, že jednání bylo nanejvýš prospěšné a že pořadatelem příštího bude bratislavská katedra dejín štátu a práva.

Renata Veselá

## **Rímske právo na konferencii v Rostocku**

V dňoch 3. — 5. 11. 1987 usporiadalo Oddelenie pravekých a starovekých dejín Sekcie dejín univerzity W. Piecka v Rostocku konferenciu na téma „Vergleich und Analogieschluss in den Altertumswissenschaften“ v kúpeľnom mestečku Heiligendamm pri Rostocku. Bola to už vcelku tretia konferencia venovaná metodologickým problémom, ktorú s úspechom zorganizovala agilná rostocká univerzita na čele s prof. Dr. L. Huchthausen. Konferencie sa zúčastnili vedeckí a pedagogickí pracovníci vysokých škôl, vedeckých ústavov a múzeí zo socialistických a nesocialistických štátov (Rostock, Berlín, Lipsko, Jena, Schwerin, Moskva, Leningrad, Praha, Bratislava, Budapešť, Debrecín, Lublin, Toruň, Viedeň, Bern). K slovu sa dostali, ako vždy doteraz, takmer všetky odbory antiky: história, archeológia, právna romanistika, literárna veda, filozofia, epigrafia, lingvistika, hospodárska veda a z pomocných vied byzantológia, egyptológia, indológia a etnografia.

V príjemnom prostredí a pracovnej atmosfére prebiehalo rokovanie spočiatku v pléne, potom v sekciách. Na tomto mieste stručne zreferujeme len o vystúpeniach týkajúcich sa rímskeho štátu a práva.

Už úvodný referát na plenárnom zasadnutí sa dotýkal rímskeho práva. L. HUCHTHAUSEN v zaujímavom referáte z pohľadu neromanistického „Vergleich und Analogieschluss bei der Beurteilung von Sachverhalten in antiken Rechtsfällen“ upozornila na niektoré konkrétne právne prípady — medzi nimi aj na kauzu vylúčenej v Cicerónovej reči Pro A. Caecina — na základe ktorých analyzovala otázky podobnosti a analógie,

V sekcii právnych dejín odznelo päť referátov: troch právnych romanistov a dvoch historikov staroveku. M. KURYŁOWICZ (Lublin) „Das römische Recht und die Grundprobleme der Rechtsvergleichung“ predniesol viac menej pesimisticky ladený rozbor o nepatrnom postavení rímskeho práva v právnej komparatistike. Vyslovil stanovisko, že treba prehodnotiť konkrétne základnú otázku právneho porovnávania, tj. či obstoí rozdelenie právnych systémov vo svete podľa R. Davida, lebo napríklad rímsko-germánsku právnú rodinu a rodinu socialistického práva nie je možné porovnávať, chýba im identické kritérium. Napokon vyjadril presvedčenie o nevyhnutnej spolupráci právnych romanistov a právnych komparatistov a to pod heslom „výskumom k inštitútom“.

K metodologickým otázkám sa vyjadril aj G. HÄMZA (Budapešť) vo voľne prednesenom referáte „Die Bedeutung des römischen Rechts für die Rechtsvergleichung“. Obhajoval tézu, podľa ktorej porovnávací metóda v oblasti antických vied stratila na svojom niekdajšom význame, lebo aj samotná veda rímskeho práva nemá dnes také postavenie, aké jej patrilo v čase recepcie.

Tretí právnoromanistický referát predniesol autor týchto riadkov pod názvom „Die Gestaltung des römischen Privatrechts im Vergleich zu neueren Privatrechtssystemen“. V ňom uskutočnil najprv horizontálne porovnanie právnych systémov rímskeho práva vytvorených právnikmi a legislatívou a potom ich na základe tzv. vertikálnej komparatistiky porovnal s niektorými stredovekými a novovekými kodifikáciami práva.

Posledné dva príspevky mali zčasti metodologický, zčasti historický až historickoprávny charakter. Najprv T. STERNBERG (Rostock) „Analogien als Mittel der Rechtsbelehrung“ na pozadí cisárskych reskriptov analyzoval problém niektorých druhov analógie: nesprávna analógia, analógia o falošnej analógii, neuznané analógie apod. Uviedol, že v právnom obsahu odpovedí existuje príliš veľký rozdiel, hoci základy dnešnej aplikačnej praxe spočívajú na rímskom práve, resp. z neho vychádzajú.

V poslednom príspevku „Zum Charakter der Gesetzgebung in germanischen Königreichen“ sa S. Weberová zamýšľala nad podstatou germánskych zákoníkov z prechodného obdobia medzi antikou a stredovekom. Germánsky element v nich bol zastúpený, podľa jej mienky, do tej miery, do akej sa Germánom podarilo vytvoriť, zabezpečiť a rozšíriť svoju politickú moc. Na druhej strane konštatovala rozpor v právnej terminológii týchto zákoníkov, pochádzajúcej z úplne inak štrukturovanej rímskej spoločnosti a transformovanej do nových politických a sociálnych pomerov. Dôležitým indikátorom pre formu a intenzitu rímskeho vplyvu na obsah právnych vzťahov boli v týchto štátoch platné zákoníky.

Treba vysloviť konštatovanie, že medzinárodná kooperácia, k tomu ešte interdisciplinárna, spojená spoločnou metodologickou témou pri-

niesla ďalšie podnety vedám o antickom staroveku a že poďakovanie organizátorom, ktoré na tomto mieste vyslovujeme, ich povzbudí v pokračovaní týchto vedeckých stretnutí.

**Peter Blaho**